

BUDAPESTI SZKEPTIKUS KONFERENCIA 2007

Bencze Gyula

a fizikai tudomány doktora, tudományos tanácsadó,
professor emeritus, RMKI KFKI

2007. február 24-én negyedik alkalommal került megrendezésre a Budapesti Műszaki Egyetem Fizikai Intézetében a már hagyományos Budapesti Szkeptikus Konferencia, amelynek fővédnöke Vizi E. Szilveszter akadémikus, az MTA elnöke, sajtófővédnöke Vince Mátyás, a Magyar Távirati Iroda elnöke volt. A rendezvényt az OTKA támogatta.

Tekintettel arra, hogy társadalmunkban egyre inkább terjednek az irracionális és tudománytalan nézetek, a szervezők a közép-pontba a következő alapvető fontosságú kérdéseket állították:

- A tudomány olyan bonyolult, hogy képtelenség legalább a nélkülözhetetlen lényegét továbbadni?
- A köz- és felsőoktatás nem képes ellátni feladatát?
- A média folyamatos agymosása a tudományos gondolkodás igényét is kiöli belőlünk?
- Az irracionális elem mindig is uralkodó volt ismereteinkben, csak ezt eddig bölcseknél magától értetődőnek tekintettük?

A konferencián Kertész János akadémikus, a BME Fizikai Intézetének igazgatója megnyitóbeszédében a következőkre hívta fel a figyelmet:

„...Az elmúlt évben a média szerepével foglalkoztunk, és meglehetősen nyilvánvaló-

vá váltak a mozgatórugók az olyan termékekről és eljárásokról szóló propagandisztikus híradásokkal kapcsolatban, mint a gravomágneses falszárító, a vízhajtású autó, a mágneses gyógykarkötő, a bioenergia-mérő műszer, a tanulást serkentő kavicsok – a listát, sajnos nagyon hosszan lehetne folytatni.

Az áltudományok feltartóztatatlannak látszó terjedését nem utolsósorban az okozza, hogy az oktatás nem képes ellátni azt a felvilágosító szerepet, ami felvértezhetné az állampolgárokat a rájuk zúduló áltudományos nyomással szemben. A közoktatásban a természettudományok elkeserítő módon visszaszorultak, de a felsőoktatás színvonalában is nagy ingadozásokat észlelhetünk. Az idei konferencia az oktatás szerepének, felelősségének a kérdésére összpontosít.

A közpénzekből finanszírozott tudományoknak nemcsak az új eredmények elérése, hanem azok népszerűsítése és a tudományos értékek képviselése is feladata. Közös felelősségünk, hogy gátat szabjunk a tudomány nevében elkövetett butításnak és csalásnak.”

A konferencia egyik meglepetése James Randi szereplése volt. A Floridában élő világhírű bűvész és skeptikus videoüzenetben üdvözölte Fort Lauderdale-ből a konferencia résztvevőit. Randi 1992-ben már járt Budapesten, és akkori szereplésével nagymérték-

ben hozzájárult ahhoz, hogy még az évben a néhai Szentágotthai János akadémikus vezetése alatt megalakuljon az első hazai szkeptikus szervezet, a Tényeket Tisztelők Társasága. Az elmúlt évben súlyos szív műtéten átesett neves szkeptikus a tőle korábban megszokott energiával szólta a résztvevőkhöz, és hívta fel a figyelmet a tudományt veszélyeztető legfontosabb fejleményekre:

„...A televízióban és az írott sajtóban világszerte szinte megállás nélkül folyik mindenféle nonszensz és az irracionális terjesztése, és ez sokkal nagyobb népszerűségnek örvend, mint a hiteles beszámolók a tényekről. Az úgynevezett tudományos műsorok színvonala, legalábbis nálunk az Egyesült Államokban – nem tudom Önöknél ez hogy van – olyan mélypontra süllyedt, hogy szinte mindenféle babonát és ostobaságot felkarolnak, amit csak el lehet képzelni. Ezért pedig a médiát terheli a felelősség.

A babonákkal, az irracionálison és a műveletlenségen alapuló elképzelésekkel, tévhitekkel, amelyek a médiában szinte egész nap, és minden nap jelen vannak, fel kell vennünk a küzdelmet. Ez kifejezett veszélyt jelent a civilizáció számára, ami felett nem szabad könnyedén elsiklani, éppenséggel nagyon is komolyan kell vennünk! Fel kell lépniünk a félretájékoztató és a tudatlanság ellen. Ez pedig alapvetően az oktatás problémája.

Az oktatás egyike a legfontosabb eszközeinknek, amely a Földön létező összes más fajtól alapvetően megkülönböztet bennünket. Az a tény, hogy rendelkezünk szervezett, tudományos alapokon nyugvó oktatással, amely megtanít bennünket arra, hogyan oldjuk meg a problémáinkat, hogyan nézzünk a világra, a lényege mindennek! A világot szenvedélyektől mentesen, őszinte szándékkal és minden korlátozás nélkül kell szemlélni. A

valóságot kell vizsgálni! Ezért tegyenek meg mindent, mint szkeptikusoknak minden cselekedetüknek azt kell hangsúlyozni, hogy az oktatás-nevelés mindennél fontosabb.

Persze egy csomó intézmény létezik manapság, amelyek oktatni akarják Önöket – legalábbis ezt állítják –, de hamis információkat adnak. Csak Magyarországon egy csomó pszichotronikus masináról, örökmozgó ötlettről, elektromágneses gyógyítási módszerről hallottam, amelyeknek működniük kellene tudományos alapokon, csak éppen ilyen tudományos alapok nem léteznek! A magyar szkeptikus mozgalomnak tehát – sőt a világon minden szkeptikus mozgalomnak – éppen ezt a tényt kell a média számára világossá tenni: nem, ezt a dolgot semmiféle tudományos érv nem támasztja alá! Ha csalásról, áltudományról van szó, minden eszközzel fel kell lépni ellene.”

A részletes program és az előadások anyaga letölthető a konferencia honlapjáról (<http://szkeptikus.bme.hu>), itt csak egy rövid felsorolásra van mód:

Az atomenergia és a fenntartható fejlődés (Rónaki József főigazgató, Országos Atomenergetikai Hivatal)

Miért 3, 10 és 26, avagy lehetnének-e mások a fizikai törvényei? (Bíró Tamás KFKI, Műegyetem Fizikai Intézet)

TÜNDÉRKERT – Egy kis időtöltés a téridőn (Károlyházy Frigyes, ELTE)

Természettudományos áltudományok oktatása az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán (Baltház Zsolt, AVKF)

Mikor nem forog egy űrhajó? (a NASA új űrkísérlete) (Hraskó Péter nyugalmazott egyetemi tanár, JPTE)

A lakható Világegyetem (Dávid Gyula, ELTE)

A hiszékenység forrásai és vámszedői (Beck Mihály, Debreceni Egyetem)

A hosszabb előadások közé a szervezők rövid, 10-15 perces „intermezzókat” iktattak be, amelyekben Füstöss László, Hártelein Károly és Orosz László aktuális irracionális vagy áltudományos állításokat, illetve meghökkenítő sarlatánságokat jártak körül sok humorral, de tudományos alapossgal. Így többek között (ismét) szóba került gróf(?) Spanyol vízautója, a „gravomágneses térrel” falat szárító Aquapol berendezés, valamint 2006-ban a BNV Környezetvédelmi Nagydíját elnyerő koreai különleges kerámia „mosógolyó”, amely mosószer nélkül mos tisztára, és egyúttal fertőtlení mindenféle kémiai beavatkozás („környezetszennyezés”) nélkül. A szervezők minden esetben meghívták a kritizált eljárások, illetve módszerek feltalálói, illetve népszerűsítőit, azonban azok egy nevezetes kivételt (Füst Antal) nem számítva távollétükkel igyekeztek igazukat alátámasztani!

Az eléggé zsúfolt programot élénkítette egy egyórás fórum, amelyben bárki hozzá szólhatott a hallottakhoz – pro vagy kontra. Ez az igen élénk, esetenként érzeleműs vita a nap egyik fénypontja volt. Az izgalmat és

a feszültséget ezután Kóhalmi Ferenc bűvész elgondolkodtató „paranormális” mutatványai oldották.

A konferencia záróakkordja György István James Randit bemutató *Egy mágus világa* című, frissen elkészült 53 perces tudományos ismeretterjesztő portréfilmjének ösbemutatója volt. A portréfilmbe James Randi beszélgetőtársa Beck Mihály akadémikus volt, a film elkészítését a Magyar Mozkóképek Közalapítvány támogatta.

A konferenciát nagy érdeklődés kísérte, a jelen lévő mintegy háromszáz néző mellett az élő internetes TV-közvetítést a NIIF adatai szerint több mint négyszáz érdeklődő kísérte figyelemmel. A konferencia teljes írott, valamint multimédiás anyagát az OTKA támogatásával a szervezők DVD lemezen fogják az érdeklődők rendelkezésére bocsátani a közeljövőben.

Kulcsszavak: *szeptikus, áltudomány, irracionálisizmus, közoktatás, felsőoktatás, média felelőssége, James Randi, mágneses falszárítás, mosógolyó*

